

אורנה מאירוב

שיחה בין שיחי קקטוס וצבר

אורנה מאירוב בציורי הצבר שלה מצטרפת לרשימה ארוכה של ציורי וציירי צבר. גדעון עפרת בספרו "על הארץ: האמנות הישראלית פרקי אבות" כותב "הצבר, השיח כלומר, ליווה את הציור הציוני מרגעי לידתי הראשונים. עשרות שנים בטרם אומץ כסמלם של ילידי הארץ, סימל הצבר את נוף ארץ ישראל ובעיקר את שממתה".

כך אנו פוגשים גלריה מפוארת של ציירים שהביאו את הצבר אל מצע הציור. החל מהרמן שטרוק בתחריט 'שיחי צבר בפלשתינה (1903) דרך אבל פן, נפתלי בזם, אברהם אופק, דני קרוון, דוד ריב ועוד. בציוריהם הצבר מופיע כאחד הדימויים, בתמונה המספרת סיפור, כסמל, מטאפורה, סיפור, נוף, מציאות. עם השנים שיח הצבר הפך להיות הנושא המרכזי בציור, כשהוא לא רק מאדיר את המיתוס אלה גם מפרק אותו. הצייר עסאם אבו שקרה מציג סדרת ציורים שבהם הצבר מייצג את האחר הערבי, כמו גם פואד אגבריה. וציירים נוספים אשר שמם לא הוזכר כאן עוסקים בצבר כמוביל לשיח ציבורי וכמאפיין כמיהה ומחלוקות.

אורנה מאירוב מתבוננת בשיח הצבר מקרוב, וכמו קודמיה, מעמידה אותו להיות נושא מרכזי עליו היא חוזרת שוב ושוב.

נראה שמאירוב לא עוסקת במשמעויות התרבותיות, חברתיות, פוליטיות וגיאוגרפיות שהצבר יכול לסמל, אם כי עצם השימוש בו כדימוי כבר מדבר את עצמו. מאירוב מתבוננת באפשרויות העיצוביות הגלומות בו ויוצרת סדרה של עיצובים ארכיטקטוניים. הצבר מזוויות מבט שונות, במצבי תאורה שונים, הופך להיות עילה לעיצוב. מנותק מסביבה כל שהיא, מנותק מחפצים או אנשים אנו פוגשים את הצבר כאובייקט ציורי פיסולי הנמצא לעתים במרכז הדף, לעתים מתפרש לכל אורכו, לעתים מצופף, במרבית הפעמים חסר את פרוי, וברוב המקרים הקוצים המעטרים אותו הפוכים

להיות סוג של דגם החוזר על עצמו, ומייצרים מרקם מעניין, שמייצר ריתמוס וסוג של אורנמנטיקה.

בדומה לציורו של דוד עדיקא, גם כאן אפשר לראות את הצבר כמוטיב מוליך יופי, כדרך לביטוי רגשי הנושא עמו משמעויות שונות ויתכן גם מנוגדות ובעיקר כמחווה אסתטית. הבחירה של מאירוב בצבר מנתקת את הצמח הקוצני מסביבתו מציעה לו על מצע הציור סביבה אחרת, והופכת אותו להיות בו זמנית, נושא לציור, סיבה לציור, מקור השראה.

דומה שהציירת בוחנת אותו מזוויות שונות ובתוך שהיא מייצרת סוג של חזרה היא מציעה גם שונות.

הציור אינו ריאליסטי, מאירוב לא מבקשת להציג אמת צילומית, הוא מנותק מהקשר סביבתי גיאוגרפי, הירוק המאפיין את הצבר המאירובי אינו הירוק האמיתי והמוכר של צבר, ומערכת הקוצים הסדרה והקצבית המעטרת את דימויי הצבר הופכת להיות אלמנט ציורי חזותי דומיננטי. הפרי שמצויר בכמה מהעבודות מספר שאולי אכן מדובר בצמח הצבר, אך עיון בעבודות אחרות מספר שזהו סיפור על קקטוס, או שמא להיפך, קקטוס וצבר שהופכים להיות נושא לציור ולעיצוב.

דימוי שבוחר צייר היא סוג של סמל ומטאפורה אשר דרכו הצייר מספר משהו מטעמו על עצמו במודע כמו שלא במודע. מאירוב בחרה בקקטוס כנושא, בנגזרת שלו שמובילה ישירות לשיח הצבר, אך עוסקת בו בדרכה הייחודית, כמו רוצה אולי לומר שהקקטוס מספר משהו על עצמה כאדם וכציירת תוך שיח עם קודמיה מצד אחד, ובלי קשר לקודמיה מצד אחר. ציורים אלה מספרים, שהחל 1903 והתחריט שיצר האמן הרמן שטרוק ועד ימינו אלה, הקקטוס/צבר יכול לשוב ולהיות עילה טובה להפקת ציור ולהיות מוליך של דעה, רגש, מחשבה ומחווה אסתטית.

ד"ר נורית צדרבוים

